

STOPP

MENNESKEHANDEL

#salgavkvinner

16days.no

Analysen er skrevet av
Rebekka Mong Andreassen og
Helene Holm-Glad og er utgitt
med støtte fra Norad.

Innhold

Menneskehandel	6
Kvinner og jenter som ofre for menneskehandel.....	6
<i>Utdanning & arbeidsmuligheter</i>	6
<i>Humanitære kriser, krig & konflikter</i>	6
Ulike former for menneskehandel	6
<i>Seksuell utnyttelse</i>	6
<i>Tvangsarbeid og tvangstjenester</i>	7
<i>Tvangsekteskap</i>	7
<i>Organhøsting</i>	7
<i>Kombinerte former for utnyttelse</i>	7
Hvorfor skjer menneskehandel?	8
Hvordan blir personer rekruttert inn i menneskehandel?.....	8
<i>Direkte kontakt</i>	8
<i>Konfliktsituasjoner</i>	8
<i>Internett</i>	8
<i>Familie & intime partnere</i>	9
Hvorfor forblir personer i menneskehandel?.....	9
<i>Sårbare grupper</i>	9
<i>Kvinner og jenter på flukt</i>	9
<i>Urfolk</i>	9
<i>LHBT</i>	9
Menneskehandel internasjonalt	10
Den internasjonale arbeidsorganisasjonen.....	10
Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel.....	10
Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE).....	10
FNs Bærekraftsmål.....	10
FNs Kvinnekonvensjon.....	11
Ouagadougou-handlingsplanen.....	11
Den interamerikanske menneskerettighetskommisjonen.....	11
Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).....	11
Menneskehandel i Norge	12
Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel.....	12
Oversikt over situasjonen i Norge.....	12
Straffritaksbestemmelsen.....	12
Refleksjonstid/oppholdstillatelse.....	12
Anbefalinger til Norge - GRETA & ROSA.....	12
Krav til norske myndigheter	13
Fotnoter	14

**«Jeg veit nesten ikke
hvor mange ganger
jeg ble solgt.»**

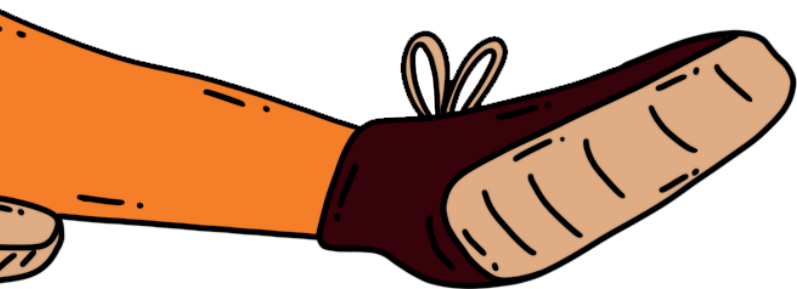
– Setare¹

25. november er FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner, og markerer også starten på 16-dagers kampanjen. Kampanjen varer frem til 10. desember, som er den internasjonale menneskerettighetsdagen. I løpet av 16 dager blir det holdt markeringer, aksjoner, leserinnlegg og lignende over hele verden for å synliggjøre og bekjempe vold mot kvinner og jenter. Årets tema for 16-dagers kampanjen er menneskehandel. På verdensbasis er salget av mennesker blant topp tre av de største kriminelle industriene i verden, i tillegg til narkotika og salg av våpen.²

Sitatet er hentet fra et kvinnelig offer for menneskehandel, som i dag er fri til å fortelle historien sin. Av alle identifiserte ofre for menneskehandel blir det estimert at 65% av ofrene er kvinner og jenter.³

Denne analysen kommer til å gå nærmere inn på hva menneskehandel innebærer, de ulike veiene inn til menneskehandel, og hvorfor mennesker «velger» å forbli i en situasjon hvor de blir utnyttet. Analysen kommer til å ha et overordnet fokus på hvorfor kvinner og jenter er spesielt sårbare for å bli utsatt for menneskehandel.

Menneskehandel

Menneskehandel innebærer rekruttering, transportering, overførsel, eller det å huse mennesker ved bruk av tvang, vold, manipulasjon, eller annen form for maktmisbruk.⁴ Gjerningspersoner utnytter ofrene for egen økonomisk vinning, eller andre type fordeler. Menneskehandel kan være organisert eller uorganisert. For eksempel kan det være et større kriminelt nettverk som står bak, eller enkeltpersoner.⁵ Norsk lov skiller mellom menneskehandel og grov menneskehandel. Menneskehandel defineres som «grov» når personen som blir utnyttet er under 18 år, eller når det blir brukt grov vold eller tvang og handlingen har medført et stort utbytte for gjerningspersonen(e).⁶ Menneskehandel er forbudt i Norge og anses som et brudd på internasjonale menneskerettigheter, som blant annet forbyr gjeldsbinding, slaveri, tvangsekteskap, og seksuell utnyttelse.⁷

Kvinner og jenter som ofre for menneskehandel

Utdanning & arbeidsmuligheter

Kvinner og jenter representerer majoriteten av ofrene for menneskehandel. Dette henger sammen med en rekke sårbarhetsfaktorer. Globalt har kvinner og jenter mindre tilgang til utdanning enn gutter og menn. Dette fører til at de oftere har mindre inntekt, finansiell makt, og dermed større vanskeligheter med å skaffe seg en jobb.⁸ Det er estimert at 2,4 milliarder kvinner ikke får de samme økonomiske mulighetene som menn.⁹ Noen kvinner befinner seg i en situasjon med diskriminerende arbeidslover, og ender derfor oftere opp i uheldige yrker og i uformell sektor, noe som begrenser økonomisk frihet og dermed bevegelsesfriheten.¹⁰ Arbeid i uformell sektor mangler ofte sikkerhetsnett og har få formelle rettigheter. Av 95 land har nesten halvparten aktivt valgt å begrense kvinners arbeidsmuligheter. Disse faktorene har blant annet ført til at 36,5 millioner kvinner lever i ekstrem fattigdom.¹¹

Vold mot kvinner og jenter

Kjønnsbasert vold rammer oftest kvinner og jenter, og den kan være fysisk, psykisk, eller økonomisk. Kjønnsbasert vold er et hinder for kvinners psykiske, fysiske og seksuelle helse, økonomi, identitet og utvikling.¹² Vold mot kvinner er et strukturelt problem og et uttrykk for den skjeve maktbalansen mellom kvinner og menn. Diskriminerende lover, mangel på likestilling, og sosiale og kulturelle normer, holdninger og praksiser skaper og opprettholder urettferdige maktstrukturer, som i sin tur kan bidra til å normalisere og opprettholde en potensiell voldelig relasjon mellom offer og gjerningsperson.¹³ Fysisk vold kan også bidra til å bryte ned en persons selvfølelse og selvsikkerhet, noe gjerningspersoner utnytter når de forsøker å rekruttere ofre til menneskehandel. Dette gjør

en person som forsøker å forlate et voldelig miljø ekstra sårbar for å bli et offer for menneskehandel. I en studie gjennomført av Daphne-programmet til EU, kom det frem at 60% av kvinnelige ofre hadde opplevd vold før de ble utsatt for menneskehandel.¹⁴

Humanitære kriser, krig & konflikter

Humanitære katastrofer, krig og konflikter gjør kvinner og jenter ekstra sårbare for å bli utsatt for menneskehandel. Det er estimert at kvinner utgjør 80% av de som drives på flukt grunnet klimaendringer.¹⁵ Ettersom situasjonen er uoversiktlig blir kvinner omgjort til «skjulte ofre», det vil si ofre som er utfordrende for offentlige instanser å identifisere som utsatte for menneskehandel.¹⁶ Klimaendringer rammer kvinner hardest og bidrar til å forsterke kjønnsulikheter. Et eksempel på dette er land der kvinner har hovedansvaret for å skaffe vann og mat, eller hvor kvinner jobber i jordbrukssektoren, og dermed er avhengige av tilgang på naturressurser.¹⁷

FN rapporterer at menneskehandel har forekommet i 90% av de 171 krigene og konfliktene som har foregått mellom 1989 og 2016.¹⁸

Majoriteten av personer som har blitt drevet på flukt fra Ukraina er kvinner og barn. Dette er en uoversiktlig situasjon som FN frykter vil føre til en økning i tilfeller av seksuell utnyttelse.¹⁹ FN rapporterer en økning på 300% i globale søk på Ukrainske eskortetjenester, noe som kan få store negative konsekvenser for Ukrainske kvinner på flukt.²⁰ Frivillige hjelpeapparater mangler ofte opplæring i hvordan de skal gjenkjenne og håndtere tilfeller av kjønnsbasert vold. Det er heller ikke et offisielt identifiseringsapparat, som frivillige kan bruke på grenseoverganger, og som ville gjøre det lettere å gjenkjenne mulige ofre for menneskehandel.²¹

Ulike former for menneskehandel

Det er viktig å skille mellom menneskehandel og menneskesmugling. Menneskesmuglere tjener på flytting av personer fra en plass til en annen, og relasjonen mellom migrant og smugler ender som regel når denne handlingen er utført.²² Ofre for menneskehandel blir «flyttet inn» i en relasjon hvor de blir utnyttet, og det er opprettholdelsen av denne relasjonen som definerer situasjonen som menneskehandel. I noen tilfeller flyttes offeret til et annet land, men offeret kan også flyttes innad i eget hjemland eller hjemby.²³

Seksuell utnyttelse

Seksuell utnyttelse er en av de mest utbredte formene for menneskehandel. Det kan dreie seg om tvungen sexsalg eller at offeret må utføre andre seksuelle tjenester mot sin vilje. Ofre for seksuell utnyttelse får som regel ingen

eller en svært liten andel av inntektene fra salg av sex. De har også lite valgfrihet når det kommer til antall kunder, hvilke typer tjenester de skal tilby, og de får heller ikke selv bestemme når de skal ut av prostitusjon.²⁴ Seksuell utnyttelse skjer på forskjellige måter og på forskjellige arenaer. Det kan finne sted i det offentlige rom i form av gateprostitusjon, på massasjeinstitutter og strippeklubber, eller på det skjulte markedet i bordeller og private hjem. Sistnevnte er den mest utbredte arenaen for seksuell utnyttelse.²⁵

Denne formen for menneskehandel er globalt utbredt, vokser raskt og er svært lukrativ for bakpersoner.²⁶ Det er estimert at rundt 6.3 millioner mennesker er involvert i tvungen seksuell utnyttelse for økonomisk vinning til enhver tid. Av disse tallene er det antatt at fire av fem ofre er kvinner eller jenter.²⁷ Gjerningspersoner utnytter ofrenes sårbarhet, som for eksempel at de er unge, mangler et etablert nettverk, har økonomiske utfordringer, eller er rusavhengige. Det er ikke uvanlig at offeret blir lurt med lovnader om en bedre fremtid. Disse falske løftene kan føre til at et menneske velger å «frivillig» gå inn i en avtale med en gjerningsperson, i god tro om at de vil for eksempel tjene masse penger. Når de først har blitt lurt inn, og blir truet til å bli, kan de innse at de blir utnyttet.²⁸

Tvangsarbeid og tvangstjenester

Tvangsarbeid er når en person blir truet til å utføre arbeid eller tjenester mot sin vilje.²⁹ Det er estimert at 27,6 millioner personer er under tvangsarbeid til enhver tid, og kvinner og jenter utgjør 11,8 millioner av disse.³⁰ Mennesker utsatt for tvangsarbeid har som regel lav eller ingen betaling, manglende eller falsk arbeidskontrakt, ulovlig lange skift, og lite fritid. Bositasjonen deres er ofte dårlig, de har lite tilgang på mat, og bakpersoner kan ta fra dem reisedokumenter og isolere dem fra andre. Ofre kan også bli tvunget til å utføre andre tjenester, som for eksempel tiggning, eller kriminelle handlinger som narkotikasalg.³¹ Det er generelt lite fokus på kvinner som blir utnyttet i arbeidslivet, som gjør dem til «skjulte ofre» i denne konteksten.³²

De siste årene migrerer kvinner i større grad for å finne seg arbeid, eller flykte fra kjønnsbasert vold. Tilbud for arbeidsinnvandrere er ofte rettet mot menn, og krever gjerne en viss type utdanning og kompetanse.³³ Som følge av systematisk diskriminering har kvinner og jenter generelt mindre tilgang på utdanning og arbeid enn menn.³⁴ Dette bidrar til at flere kvinner blir tvunget inn i et uregulert arbeidsmarked hvor de kommer i kontakt med menneskehandlere. Kvinner blir typisk utnyttet til arbeid innenfor jordbruk, produksjon, matservicebransjen, eller i private hjem som hushjelp.³⁵ De vanligste formene for husarbeid er barnevakt, omsorgsperson og vaskehjelp, og det er en overvekt av kvinner som utnyttes til denne formen for tvangsarbeid.³⁶ Kvinner som blir tvunget til å utføre husarbeid opplever også ofte flere former for vold og utnyttelse. Denne formen for utnyt-

telse foregår ofte i private hjem og er derfor vanskelig å oppdage. Ofre bor ofte sammen med gjerningspersonen(e), og de har større sannsynlighet for å bli isolert fra andre.³⁷

Tvangsekteskap

FN anser tvangsekteskap som en form for menneskehandel som i hovedsak rammer kvinner og jenter. Det er estimert at ca. 14.9 millioner kvinner og jenter har blitt utsatt for tvangsekteskap globalt per i dag.³⁸ Det er tvangsekteskap i tilfeller der en person har blitt presset eller tvunget inn i et giftemål mot sin vilje, ikke har noen reell mulighet å forlate ekteskapet, velger en annen partner, eller forbli ugift uten frykt for hevnaksjoner.³⁹ Kvinner og jenter har en høyere risiko for å bli utsatt for tvangsekteskap i kulturer som vektlegger familiens ære.⁴⁰ «Gjerningspersonene» i slike situasjoner er ofte offerets egen familie, som foreldre, søsken eller andre nære slektninger.⁴¹ FN rapporterer at bortføring hvor hensikten er tvangsekteskap, øker betraktelig under de fleste væpnede konflikter i Afrika, Midtøsten og Asia. I Sør-Sudan ble for eksempel over 40% av 376 saker av seksualisert vold registrert som tilfeller av tvangsekteskap.⁴²

Organhøsting

Organhøsting er når mennesker blir manipulert, truet eller lurt til å donere organene sine.⁴³ Det er store mørketall knyttet til denne formen for menneskehandel, og det er vanskelig å oppdage. Gjerningspersoner utnytter ofte mennesker som lever i ekstrem fattigdom og befinner seg i en økonomisk desperat situasjon.⁴⁴ Migranter er en gruppe som er spesielt utsatte for organhøsting. For eksempel kan noen migranter bli tvunget til å «donere» en nyre som betaling når de ankommer destinasjonsstedet. I andre tilfeller blir migranter bortført og drept for organene sine.⁴⁵ Illegal organhøsting skjer fordi det er høy etterspørsel, men lav forsyning på det legale markedet. De mest vanlige organene å «donere» er nyrer eller lever.⁴⁶ Organhøsting av kvinner skjer på forskjellige måter rundt om i verden. I India er det registrert en høy andel kvinnelige «donorer» blant arbeidere og gateselgere.⁴⁷ Det er også registrert tilfeller av jenter som selger eggstokkene sine til fertilitetsklinikker i Nigeria.⁴⁸ Kvinner i Kenya, som blir utsatt for tvungen sexsalg, har også en større risiko for å bli utnyttet til organhøsting.⁴⁹

Kombinerte former for utnyttelse

Ofre for menneskehandel blir ofte utnyttet på flere områder og blir involvert i ulike former for kriminalitet. I noen tilfeller kan dette føre til at utsatte ikke blir identifisert som ofre for menneskehandel, men blir istedenfor straffeforfulgt som kriminelle.⁵⁰ Personer som blir utnyttet til seksuelle formål kan for eksempel også oppleve å bli utnyttet til tvangsarbeid eller tvangstjenester, som for eksempel å selge narkotika for gjerningspersoner i tillegg.⁵¹ Kvinner som utsettes for flere former for menneskehandel er et tema som er underkommunisert i Norge.⁵²

Hvorfor skjer menneskehandel?

Gjerningspersoner utnytter kvinner fra marginaliserte grupper og/eller som har økonomiske utfordringer, føler seg isolerte eller maktesløse. Noen kvinner kommer fra land preget av naturkatastrofer, konflikt, eller politisk uro, og mangler derfor sosiale rettigheter. Gjerningspersoner lokker ofte ofrene inn i situasjonen med falske løfter om et bedre liv, stabil jobb og inntekt.⁵³ Menneskehandel har høy profitt, men lav risiko for gjerningspersoner ettersom de selv ikke er direkte involverte i de kriminelle handlingene som ofrene blir tvunget til å utføre. Gjerningspersoner blir sjelden angitt av ofre, som gjerne frykter potensielle konsekvenser ved å angi dem, og det er derfor sannsynligvis store mørketall når det gjelder ofre for menneskehandel.⁵⁴ Kvinner og jenter er også mer utsatte for seksuell utnyttelse, vold, husarbeid og tvangsekteskap.⁵⁵

Hvordan blir personer rekruttert inn i menneskehandel?

Direkte kontakt

Mange personer har kanskje et inntrykk at menneskehandel involverer kidnapping av mennesker på åpen gate. Dette er som regel ikke tilfellet. Noen kvinner og jenter blir oppsøkt på gata av bakpersoner som ønsker å rekruttere dem til tvungen sexsalg.⁵⁶ Som allerede nevnt innebærer dette som oftest falske løfter og manipulasjon. I noen tilfeller blir andre kvinner/jenter involvert i menneskehandel, bedt om å rekruttere andre mot en kompensasjon for hvert nye offer. Denne taktikken bidrar til å "normalisere" og glorifisere situasjonen for offeret, og gjør det dermed enklere å lokke dem inn.⁵⁷

Konfliktsituasjoner

Humanitære kriser og konflikt forsterker menneskers sårbarhet, noe menneskehandlere utnytter.⁵⁸ Mennesker på flukt gjør situasjonen enda mer uoversiktlig. Rekruttering til menneskehandel kan i disse tilfellene skje direkte, som for eksempel via væpnede grupper som rekrutterer kvinner og jenter inn i seksuelt slaveri, bortfører dem, eller tvinger dem inn i tvangsekteskap.⁵⁹ Andre grupper, som kriminelle nettverk, fredsbevarende og militære styrker, eller korruperte representanter fra regjeringer, kan også være aktører som bidrar til menneskehandel.⁶⁰ På grensesitasjoner kan gjerningspersoner utgi seg for å være frivillige, og tilnærme seg kvinner og jenter på flukt ved å tilby «jobb og husly» i et forsøk på å lokke dem inn i situasjoner som defineres som menneskehandel.⁶¹ Naturkatastrofer kan også føre til at flere kvinner og jenter velger å flykte fra det utsatte området. Dermed finner de utrygge fluktruter, og risikoen for å bli utsatt for menneskehandel øker.⁶² Kvinner og jenter opplever i større grad diskriminering på grunn av kjønnet sitt, noe som gjør at de i større grad er utsatt for fattigdom, kjønnsbasert vold og lignende. Disse eksisterende sårbarhetene blir dermed styrket når naturkatastrofer rammer området de bor i.⁶³ Noen

kvinner kommer direkte i kontakt med menneskesmuglere i flyktningleirer. I andre tilfeller ender familier med å selge familiemedlemmer, som oftest døtre, til menneskehandlere i et desperat håp om å tjene litt penger under krisen.⁶⁴

Internett

Gjerningspersoner har i stor grad fulgt teknologiske trender for å effektivisere rekruttering til menneskehandel. De bruker primært to taktikker i møte med nye ofre på internett: «fisking» og «jaking». Med «fisking» menes det at gjerningspersonen selv poster et tilbud på en nettside, som for eksempel et falskt jobbtilbud, og venter på at ofre skal ta kontakt med dem. «Jaking» går ut på at gjerningspersonen aktivt oppsøker mulige ofre, hvor hensikten er

Kvinner og jenter er også mer utsatte for seksuell utnyttelse, vold, husarbeid og tvangsekteskap.

å etablere en relasjon der offeret blir utnyttet.⁶⁵ Internett har særlig blitt en arena som har gjort det lettere for gjerningspersoner å komme i kontakt med barn.⁶⁶ Dette skjer i større grad ved bruk av personlige sosiale medie-kontoer, for eksempel Snapchat, Instagram og Facebook eller datingapper som Tinder.⁶⁷ Gjerningspersoner kan også få ofre til å rekruttere nye ofre via sosiale medier ved å vise fram sin egen «glamorøse» livsstil. Dette blir særlig kvinner og jenter utsatte for.⁶⁸ Det er heller ikke uvanlig at Internett blir brukt til å reklamere for diverse seksuelle tjenester og salg av organer.⁶⁹

Familie & intime partnere

I noen tilfeller av menneskehandel har offer og gjerningsperson en nær relasjon, som familie eller intime partnere. Ettersom det ikke trenger å være et kriminelt nettverk involvert, er dette et eksempel på uorganisert menneskehandel. Personer som er i en desperat økonomisk situasjon kan ende opp med å utnytte egne familiemedlemmer for å dekke essensielle utgifter, som for eksempel mat og bolig.⁷⁰

Noen gjerningspersoner etablerer intime relasjoner for å utnytte en annen person i menneskehandel ved bruk av fysisk og/eller psykisk vold. Denne taktikken blir gjerne omtalt som «The boyfriend-tactic» eller «boyfriending».⁷¹ Dette er en taktikk som primært unge kvinner blir utsatt for. Gjerningspersoner går ofte etter personer som er sårbare, traumatiserte etter tidligere misbruk, hjemløse, og på utkikk etter et bedre liv. Ofrene blir manipulert av gjerningspersonen til å tro at de har et kjærlighetsforhold, for å senere å bli isolert fra andre relasjoner. Når gjerningsmannen har vunnet offerets tillit, blir offeret utsatt for menneskehandel.⁷²

Hvorfor forblir personer i menneskehandel?

Ofre for menneskehandel befinner seg ofte i en allerede sårbar situasjon, og gjerningspersoner bruker makt, tvang, manipulasjon, eller andre former for bedrag for å sikre at ofre forblir i denne situasjonen.⁷³ Det kan skje gjennom trusler, utpressing, systematisk isolasjon, opprettholdelse av avhengighet til dop, eller sikre at offeret føler en form for lojalitet overfor gjerningspersonen(e).⁷⁴ Noen bakpersoner bruker også kulturelle og religiøse ritualer mot ofrene. De bruker ofrenes religiøse overbevisningen mot dem for å skremme eller manipulere dem til å bli.⁷⁵ Det er viktig å presisere at selv om en person «frivillig» har valgt å gå inn i en relasjon med gjerningspersonen, er de fortsatt et offer for menneskehandel.

Hvem blir ofre for menneskehandel?

Sårbare grupper

Menneskehandel har en klar kjønnsdimensjon. Kvinner og jenter er ekstra sårbare som følge av diskriminering og mangel på likestilling. Opplevelsen til kvinnelige og mannlige ofre for menneskehandel kan ha store variasjoner, ettersom de ofte blir trafikkert for forskjellige formål.⁷⁶ Noen grupper, for eksempel migrantkvinner og -jenter,

har større risiko å bli utsatt for menneskehandel. Dette er fordi de kan oppleve diskriminering på flere nivåer, som for eksempel at det er vanskelig å få seg jobb og dermed en stabil inntekt.⁷⁷

Kvinner og jenter på flukt

Humanitære katastrofer, konflikter og krig driver mennesker på flukt, og kvinner og jenter på flukt er ekstra sårbare i møte med menneskehandlere. Globalt har kvinner og jenter generelt mindre tilgang til utdanning, jobb og stabil inntekt.⁷⁸ Risikoen for menneskehandel øker når sårbarhetene til en gruppe blir forsterket. Mennesker på flukt mister blant annet tilgangen til helsetjenester og utdanning, og beskyttelse av lovverk. De kan ty til farlige metoder for å skaffe seg mat og andre forsyninger, som kan ha en negativ innvirkning på sikkerheten deres.⁷⁹

Urfolk

Urfolk er en gruppe som er uforholdsmessig utsatt for menneskehandel, blant annet seksuell vold og utnyttelse, som følge av en lang historie med kolonisering og assimilering. Urfolkskvinner og -jenter er blant de minst anerkjente og beskyttede gruppene for menneskehandel. Denne formen for undertrykkelse har ført til at urfolkskvinner og -jenter har mindre tilgang på utdanning, befinner seg oftere i ekstrem fattigdom og desperate økonomiske situasjoner.⁸⁰ Urfolkskvinner er særlig utsatt for kjønnsbasert vold, ettersom mange opplever å bli utsatt for diskriminering.^{81,82} En artikkel fra 2012 som undersøkte forholdet mellom menneskehandel og urfolkskvinner i Mexico, knyttet landets økonomiske utfordringer til økt sannsynlighet for menneskehandel. Urfolkskvinner befant seg allerede i en situasjon hvor de hadde lite tilgang på utdanning som kunne gi dem en stabil jobb og som økte sannsynligheten for at de ble involvert med menneskehandlere. Noen familier, for eksempel i kommunen Chamula, endte opp med å selge døtrene sine i et håp om å bedre familiens økonomi.⁸³

LHBT

LHBT-personer kan også oppleve en form for kryss-diskriminering knyttet opp til seksuell legning og kjønnsidentitet, noe som kan gjøre denne gruppen mer sårbar for menneskehandel. Noen kan oppleve å bli kastet ut av hjemmene sine og mister dermed sin sosiale og økonomiske trygghet, mens andre ønsker å unnsnippe en situasjon hvor de føler seg dårlig behandlet. Gjerningspersoner utnytter ofte slike situasjoner for å rekruttere LHBT-personer inn i menneskehandel.⁸⁴ Transkvinner har større sannsynlighet for å bli utsatt for kjønnsbasert diskriminering på arbeidsmarkedet, noe som kan øke sannsynligheten for at gjerningspersoner tilnærmer seg dem og lurer dem inn i menneskehandel.⁸⁵ Transkvinner i Brasil er en gruppe som er utsatt for en høy andel hatmotivert vold og har en forventet levetid på bare 36 år. Mange blir tvunget ut i prostitusjon i hjemlandet, eller blir smuglet til Europa hvor syklusen av vold videreføres og opprettholdes, blant annet av klientellet deres.⁸⁶

Menneskehandel internasjonalt

Det finnes en rekke internasjonale samarbeid som arbeider forebyggende mot menneskehandel og for å ivareta de som blir utsatt for menneskehandel. Internasjonale, regionale og nasjonale rammeverk varierer i omfang og målene de jobber mot, men de har alle til felles at de fremhever behovet for å fokusere på kvinner og jenters spesielle situasjon. Å anslå antall utsatte for menneskehandel i verden er vanskelig, både fordi alle land har ulike måter å registrere dette på, men også fordi det antas å være store mørketall. Den følgende oversikten over internasjonale samarbeid dekker ikke alt arbeid som er satt i gang for å få slutt på menneskehandel, men dekker noen av de mest sentrale.

Handlingsplanen fra FNs Kvinnekonferanse i Beijing

FNs Kvinnekonferanse i Beijing i 1995 var den siste av totalt fire internasjonale kvinnekonferanser som satte nytt lys på temaet vold mot kvinner. Beijingkonferansen var et tydelig vendepunkt for den globale agendaen for likestilling og har skapt grunnlaget for en lang rekke internasjonale initiativer for forebyggelse av vold mot kvinner.⁸⁷ Resolusjonen fra denne konferansen inneholder flere seksjoner dedikert til arbeid mot menneskehandel, og særlig delmål D.3, som skal jobbe mot å "Eliminere handel av kvinner og hjelpe ofre for vold på grunn av tvungen sexsalg og menneskehandel" er viktig.⁸⁸

Den internasjonale arbeidsorganisasjonen

Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) arbeider mot tvangsarbeid, moderne slaveri og menneskehandel. I 1930 kom ILOs første konvensjon om tvangsarbeid, som siden da har blitt oppdatert med en rekke tilleggsdokumenter som justerer innholdet i tråd med en verden som endrer seg og et stadig skiftende arbeidsmarked.⁸⁹ I september 2022 publiserte ILO sin nyeste rapport om globale estimater for moderne slaveri.⁹⁰

Palermoprotokollen

Blant de viktigste internasjonale rammeverkene for arbeid mot menneskehandel finner vi FNs Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, også kjent som 'Palermoprotokollen.' Denne protokollen kom som et tillegg til FNs Konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, og er juridisk bindende for medlemsstatene.⁹¹

Ordet «menneskehandel» er definert i Palermoprotokollens Artikkel 3 og er en globalt anerkjent definisjon av begrepet.⁹² Protokollen vektlegger behovet for å vurdere spørsmål knyttet opp til kjønn i arbeidet mot menneskehandel. 179 land i verden har ratifisert Palermoprotokollen, i tillegg til Kongo og Uganda, som har signert, men ikke ratifisert den.⁹⁴ Når en stat har signert en protokoll viser de intensjon om å oppfylle kravene i innholdet, men er ikke juridisk bundet til å gjøre det.⁹⁵

Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel

I Europa er Europarådets Konvensjon om tiltak mot menneskehandel blant de viktigste rammeverkene for arbeid mot menneskehandel. Denne har tre hovedmål, der det første er å "forebygge menneskehandel og samtidig sikre likestilling mellom kvinner og menn."⁹⁶ Det andre målet er "å beskytte menneskerettighetene til personer som er ofre for menneskehandel, å utarbeide en helhetlig ramme for beskyttelse av og bistand til ofre og vitner som samtidig sikrer likestilling mellom kvinner og menn, samt sikre effektiv etterforskning og straffeforfølgning."⁹⁷ Den skal også "fremme internasjonalt samarbeid om tiltak mot menneskehandel."⁹⁸ Konvensjonen er ratifisert av alle medlemsland i Europarådet, i tillegg til Israel og Belarus.⁹⁹ Den ble ratifisert i Norge i 2007.¹⁰⁰

Konvensjonen har et overvåkingsorgan (forkortet til GRETA) som skal følge opp implementeringen av konvensjonen i medlemslandene.¹⁰¹ GRETA publiserer rapporter for hvert enkelt medlemsland hvor de adresserer fremgang og utfordringer i arbeidet relatert til konvensjonen.¹⁰²

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)

OSSE har en spesialrepresentant og koordinator for bekjempelsen av menneskehandel, som ble innført i 2003 for å hjelpe medlemsstater til å utvikle og implementere effektiv politikk for bekjempelse av menneskehandel.¹⁰³ Spesialrepresentanten gjennomfører besøk hos deltakende stater for bidra til å øke kapasiteten for bekjempelse av menneskehandel, dele anbefalinger for videre utvikling og samle inn eksempler på god praksis.¹⁰⁴ Funnene etter disse besøkene sammenfattes i en landrapport.¹⁰⁵ Norge ble sist besøkt av representanten i september i 2022 og rapporten vil publiseres i løpet av første kvartal av 2023.¹⁰⁶

FNs Bærekraftsmål

Norges utviklingspolitikk er basert på FNs bærekraftsmål og 2030-agendaen, som er vedtatt av alle FNs medlemsland.¹⁰⁷ FNs bærekraftsmål er også spesifikt rettet mot arbeid mot menneskehandel, og spesielt delmålene 5.2, 8.7 og 16.2 er relevante for dette arbeidet. Disse formidles henholdsvis som: "Avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner både i offentlig og privat sfære, inkludert menneskehandel, seksuell utnyttning og andre former for utnyttning", "Iverksette umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid, inkludert rekruttering og bruk av barnesoldater, forbyes og avskaffes Innen 2025 avskaffe alle former for barnearbeid" og "Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold og tortur mot barn."¹⁰⁸

Det finnes en rekke internasjonale samarbeid som arbeider forebyggende mot menneskehandel og for å ivareta de som blir utsatt for menneskehandel.

FNs Kvinnekonvensjon

Konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner er ratifisert av 189 land i verden¹⁰⁹ og ble ratifisert av Norge i 1981.¹¹⁰ Denne konvensjonen skal sikre kvinners likestilling og sørge for avskaffelse av diskriminering av jenter og kvinner verden over. Konvensjonens artikkel 6 er spesifikt rettet mot arbeid for å forhindre menneskehandel av kvinner og mot utnyttelse av kvinner i tvungen sexsalg.¹¹¹

Ouagadougou-handlingsplanen

Handlingsplanen for å bekjempe menneskehandel, spesielt av kvinner og barn, også kalt Ouagadougou-handlingsplanen, er et samarbeid mellom EU og den afrikanske union (AU).¹¹² Denne handlingsplanen fra 2006 er et videre arbeid fra de internasjonale instrumentene som allerede er på plass for bekjempelse av menneskehandel, og setter fokus spesielt på menneskehandel i Afrika. Ouagadougou-handlingsplanen understreker også viktigheten av å sette søkelys på den spesielle situasjonen kvinner og barn er i, på bakgrunn av at de er mer sårbare for å bli utnyttet.¹¹³

Den interamerikanske menneskerettighetskommisjonen

Den interamerikanske menneskerettighetskommisjonen vedtok i 2019 de Interamerikanske prinsipper for menneskerettigheter for alle migranter, flyktninger, statsløse personer, og ofre for menneskehandel for å utdype de internasjonale retningslinjene for arbeidet for å ivareta

rettighetene til de nevnte gruppene.¹¹⁴ I disse prinsippene understrekes viktigheten av å sørge for at identifiserte ofre for menneskehandel ikke på nytt blir utsatt for utnyttning ved senere anledninger, såkalt 'reviktimisering'.¹¹⁵ Prinsippene understreker også betydningen av at rettsystemer tar i betraktning kjønnsperspektivet i rettsprosessene for antatte ofre for menneskehandel.¹¹⁶

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)

ASEANs Konvensjon mot handel med mennesker, spesielt kvinner og barn, har som formål å "forebygge og bekjempe menneskehandel, spesielt mot kvinner og barn, og å sikre rettferdig og effektiv straff for menneskehandlere; beskytte og hjelpe ofre for menneskehandel med full respekt for deres menneskerettigheter"; og "fremme samarbeid mellom partene for å nå disse målene."¹¹⁷ Det er utarbeidet en handlingsplan for konvensjonen som fremhever behovet for internasjonalt samarbeid og regionale tilnærminger for å oppnå suksess i arbeidet.¹¹⁸

Menneskehandel i Norge

Gjerningen 'menneskehandel' er nedfelt i Norges straffelov §257 og §258, og omhandler henholdsvis menneskehandel og grov menneskehandel.¹¹⁹ Definisjonene av disse er basert på Palermoprotokollens definisjon av menneskehandel og kan straffes med henholdsvis inntil 6- og 10-års fengsel.¹²⁰

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel

Den gjeldende handlingsplanen mot menneskehandel ble publisert i 2016 under daværende statsminister Erna Solberg.¹²¹ Handlingsplanen ble utviklet med innspill fra relevante myndigheter og organisasjoner, og har som hovedmål å bedre koordineringen av arbeid mot menneskehandel mellom frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter.¹²² Regjeringen Støre har ikke varslet utarbeidelse av en ny handlingsplan.

Oversikt over situasjonen i Norge

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM) utarbeider årlig en tilstandsrapport for å gi oversikt over situasjonen omkring menneskehandel i Norge.¹²³ De rapporterte i 2021 om til sammen 197 voksne antatte ofre som har mottatt hjelp fra bo og-/eller oppfølgings-tiltak.¹²⁴ Dette er en nedgang fra året før på over 20%. Av disse 197 var 149 kvinner.¹²⁵ ROSA (Reetablering - Oppholdssteder - Sikkerhet - Assistanse) arbeider for "å koordinere sikre oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon" til personer over 18 år i Norge som er utnyttet i menneskehandel.¹²⁶ De opererer også den nasjonale hjelpetelefonen mot menneskehandel.¹²⁷

KOM rapporterer at det i 2021 totalt var 29 anmeldelser for menneskehandel i Norge.¹²⁸ Dette er det laveste tallet de siste fem årene og reflekterer også ROSAs rapportering om nedgang i antall telefoner til den nasjonale hjelpetelefonen i 2021.¹²⁹ I følge ROSA kan en delårsak til nedgangen være effekten av tiltak i forbindelse med pandemien, deriblant strenge innreiserestriksjoner, men også at bistanden som tilbys i dag oppleves som "uforutsigbar, utrygg og utilstrekkelig" og er lite tilpasset de reelle behovene de utsatte har.¹³⁰ KOM rapporterer også at "flere av bo- og oppfølgingstiltakene vurderer at det er sammenheng mellom nedgangen i antall nye identifiserte ofre de siste årene og bistanden som tilbys."¹³¹ Samtidig har det vært vanskelig å gjennomføre tilsyn på arbeidsplasser der menneskehandel kan forekomme under koronapandemien, og Arbeidstilsynet gjennomførte ingen fysiske tilsyn i renholdsbedrifter i 2020.¹³²

Straffefritaksbestemmelsen

Personer som er utsatt for menneskehandel har krav på å få vurdert straffefritak dersom det kommer frem at de har begått kriminelle handlinger. Det vil si, dersom et

offer for menneskehandel også har begått kriminelle handlinger,¹³³ har de rett til å få vurdert frihet fra å bli straffet for disse handlingene på bakgrunn av at de kan ha blitt tvunget av bakpersoner til å begå de. I praksis benyttes denne bestemmelsen lite konsekvent, og ifølge KOM-rapporten er det "lite kunnskap om hvordan og hvor ofte bestemmelsen praktiseres, det finnes ikke en enhetlig fortolkning av bestemmelsen i rettsapparatet, og ulike former for kriminelle handlinger utøvd under tvang tillegges ulik verdi."¹³⁴

Refleksjonstid/ oppholdstillatelse

Ofre for menneskehandel i Norge er i de fleste tilfeller utenlandske statsborgere.¹³⁵ Spørsmål om oppholdstillatelse blir derfor sentrale i deres rettighetsbilde og for den oppfølgingen de kan få som identifiserte eller mulige ofre. For antatte ofre er alternativene for lovlig opphold i Norge en refleksjonsperiode på seks måneder og/eller begrenset oppholdstillatelse.¹³⁶ Refleksjonsperioden har ikke mulighet for fornyelse, mens begrenset oppholdstillatelse på inntil 12 måneder har mulighet for fornyelse.¹³⁷ Formålet med disse ordningene er å sørge for at offeret skal eller har brutt med miljøet bak menneskehandelen og sørge for straffeforfølgelse av bakpersoner.¹³⁸

Anbefalinger til Norge - GRETA & ROSA

Årsrapporten fra GRETA ble publisert i juni i 2022 og går gjennom styrker og svakheter med Norges innsats i å bekjempe menneskehandel. Årsrapporten anbefaler Norge å sikre et bedre identifiseringsapparat for offentlige instanser, slik at mulige ofre lettere blir plukket opp tidligere i prosessen og dermed unngå at mulige ofre blir straffeforfulgt.¹³⁹ I tillegg anbefaler GRETA at Norge styrker sitt internasjonale samarbeid, blant annet for å lettere kunne straffeforfølge bakpersoner.¹⁴⁰ De anbefaler videre norske myndigheter å bedre informere ofre for menneskehandel om sine rettigheter, samt sikre at de får tilbud om gratis juridisk hjelp.¹⁴¹ Årsrapporten til ROSA understreker at utfordringene til Norge ligger på et systemnivå. Det vil si at ROSA anbefaler norske myndigheter å styrke koordineringen mellom offentlige instanser, samt sørge for at ofre ikke blir straffeforfulgt for kriminelle handlinger de har utført under tvang. Derfor er det viktig å implementere et menneskerettighetsperspektiv innsatsen mot menneskehandel.¹⁴²

Krav til norske myndigheter

Menneskehandel er alvorlige lovbrudd som får store konsekvenser for individidet og samfunnet. Internasjonalt er den vanligste formen for menneskehandel utnyttelse til prostitusjon og andre former for seksuell utnyttelse (50 prosent).¹⁴³ Av disse er en overvekt av ofrene kvinner og jenter (UNODC). Totalt utgjør kvinner og jenter ca. 65 prosent av alle identifiserte ofre for menneskehandel

(UN).¹⁴⁴ Utnyttelsen foregår på tvers av landegrenser. En bekjempelse av menneskehandel krever derfor tiltak fra norske myndigheter både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Menneskehandel representerer et alvorlig brudd på kvinner og jenters menneskerettigheter. Derfor setter FOKUS søkelyset på menneskehandel i årets 16-dager kampanje mot vold mot kvinner.

KRAV TIL NORSKE MYNDIGHETER:

- Menneskehandel må forebygges slik at kvinner og jenter ikke blir trafikkert. Norske bistandsmidler må derfor støtte kvinneorganisasjoners arbeid med å bistå og beskytte ofre for menneskehandel i opphavslandene for menneskehandel.
- Ofre for menneskehandel må bli identifisert, og terskelen for å bli identifisert må være lav. Utsatte for menneskehandel har ofte liten tiltro til offentlige myndigheter. For å sikre en lav terskel for identifisering, må en nasjonal identifiseringsmekanisme derfor være i regi av hjelpeapparatet og ikke offentlige myndigheter. Videre må aktører som med stor sannsynlighet kommer i kontakt med ofre for menneskehandel, skoleses i identifisering av ofre for menneskehandel. Sentrale aktører er politi, personell i grensekontrollen og helsepersonell.
- Norge må ivareta ofre for menneskehandels rettssikkerhet. Kompetanse må sikres i alle ledd i straffesakskjeden, og det må gis tilstrekkelige midler til straffefølgning. Politiet må overholde sin identifiseringsplikt slik at ofre for menneskehandel blir identifisert og ikke behandlet som illegale migranter og sendt ut av landet med fare for retrafikkering. Norge må sikre at straffefritaksbestemmelsen overholdes. Det vil si at ofre for menneskehandel ikke skal dømmes og fengsles for straffbare handlinger som de har blitt tvunget til mens de var i en utnyttelses-situasjon.
- Vi krever at norske myndigheter utreder og igangsetter et helhetlig utformet Exit-program for ofre for menneskehandel. Ofre for menneskehandel må få opphold i Norge og få tilgang på tilrettelagt skolegang, arbeid og helsetilbud.
- Det må utarbeides en ny handlingsplan mot menneskehandel som forplikter regjeringen og som det følger ressurser med til å bekjempe menneskehandel.

Fotnoter

- 1) Kvinner i Rosa. 11 historier 11 kvinner (hefte). Krisesentersekretariatet, ROSA & KILDEN Informasjonssenter for kjønnsforskning.
- 2) ECPAT. (2018, 6. august). The trafficking of children for sexual purposes: One of the worst manifestations of this crime. <https://ecpat.org/trafficking-the-third-largest-crime-industry-in-the-world/>
- 3) Sima Bahous. (2022, 29. juli). Statement: Crisis drive an increase in human trafficking -Here's how we stop it. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2022/07/statement-crises-drive-an-increase-in-human-trafficking-heres-how-we-stop-it>
- 4) Sofija Voronova & Anja Radjenovic. (2016). The Gender Dimension of Human Trafficking. Briefing av det Europeiske Parlament 2016:2. (PE 577.950). EPRS.Side 3-4.
- 5) Politiet. Hva er menneskehandel? <https://www.politiet.no/rad/menneskehandel/hva-er-menneskehandel/#undefined>
- 6) Straffeloven. (2009). Lov om straff. [LOV-2005-06-17-62]. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-9#%C2%A7251
- 7) OHCHR.. About human rights and trafficking in persons. <https://www.ohchr.org/en/trafficking-in-persons>
- 8) ICAT. (September 2017). The Gender Dimensions of Human Trafficking (Utgave 4). <https://icat.un.org/sites/g/files/tmzbd1461/files/publications/icat-ib-04-v.1.pdf>
- 9) FOKUS & Agenda Rådgivning. (2022). SOS. Stripes of solidarity for women's right. <https://d3jkgv357tqm.cloudfront.net/1660576437/sos-for-womens-rights-rapport-2022.pdf>
- 10) ICAT. (September 2017). The Gender Dimensions of Human Trafficking (Utgave 4). <https://icat.un.org/sites/g/files/tmzbd1461/files/publications/icat-ib-04-v.1.pdf>
- 11) FOKUS & Agenda Rådgivning. (2022). SOS. Stripes of solidarity for women's right. <https://d3jkgv357tqm.cloudfront.net/1660576437/sos-for-womens-rights-rapport-2022.pdf>
- 12) LDO. Likestillings- og diskrimineringsombudets policy: Kjønnbasert vold og trakkassering som særlig rammer kvinner og jenter. <https://www.ldo.no/globalassets/brosjyrer-handboker-rapporter/diverse-pdf1/diverse-pdf/kjonnbasert-vold-policy-20-juni-nettet.pdf>
- 13) ICAT. (September 2017). The Gender Dimensions of Human Trafficking (Utgave 4). <https://icat.un.org/sites/g/files/tmzbd1461/files/publications/icat-ib-04-v.1.pdf>
- 14) Sofija Voronova & Anja Radjenovic. (2016). The Gender Dimension of Human Trafficking. Briefing av det Europeiske Parlament 2016:2. (PE 577.950). EPRS. Side 5
- 15) The UN. (2022, 12. juli). Climate Change exacerbates violence against women and girls. <https://www.ohchr.org/en/stories/2022/07/climate-change-exacerbates-violence-against-women-and-girls>
- 16) UNODC. (Januar 2008). An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf Side 72.
- 17) UN Women. (2022, 2. mars). Explainer: How gender inequality and climate change are interconnected. <https://arabstates.unwomen.org/en/stories/explainer/2022/03/explainer-how-gender-inequality-and-climate-change-are-interconnected>
- 18) Sima Bahous. (2022, 29. juli). Statement: Crisis drive an increase in human trafficking -Here's how we stop it. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2022/07/statement-crises-drive-an-increase-in-human-trafficking-heres-how-we-stop-it>
- 19) Ashish Kumar Sen. (2022, 7. juni). Russia's War Has Created a Human Trafficking Crisis, Says U.N. Envoy. United Institute of Peace. <https://www.usip.org/publications/2022/06/russias-war-has-created-human-trafficking-crisis-says-un-envoy>
- 20) Sima Bahous. (2022, 29. juli). Statement: Crisis drive an increase in human trafficking -Here's how we stop it. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2022/07/statement-crises-drive-an-increase-in-human-trafficking-heres-how-we-stop-it>
- 21) Human Rights Watch. (2022, 29. april). Poland: Trafficking, Exploitation Risks for Refugees. <https://www.hrw.org/news/2022/04/29/poland-trafficking-exploitation-risks-refugees>
- 22) UNODC. (2011). Smuggling of Migrants. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Migrant-Smuggling/Smuggling_of_Migrants_A_Global_Review.pdf
- 23) OHCHR. (2014). Human Rights and Human Trafficking [Fact Sheet No. 36]. FN. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS36_en.pdf
- 24) Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel. (Mai 2008). Menneskehandel - Utnyttelse i Prostitusjon eller andre Seksuelle Formål. (ISBN 978-82-92524-62-6, POD publikasjon 2008/05)
- 25) Sofija Voronova & Anja Radjenovic. (2016). The Gender Dimension of Human Trafficking. Briefing av det Europeiske Parlament 2016:2. (PE 577.950). EPRS.
- 26) Equality Now. Trafficking for Sexual Exploitation. <https://www.equalitynow.org/trafficking-for-sexual-exploitation/>
- 27) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (September 2022). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2). Side 4.
- 28) Ihmpiskauppa. Human trafficking related to sexual exploitation. https://www.ihmpiskauppa.fi/en/human_trafficking/forms_of_human_trafficking/sexual_exploitation
- 29) Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel. (Mai 2008). Menneskehandel - Utnyttelse i Tvangsarbeid og Tvangstjenester, herunder tigging. (ISBN 978-82-92524-61-9, POD publikasjon 2008/05)
- 30) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (September 2022). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2). Side 2.
- 31) Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel. (Mai 2008). Menneskehandel - Utnyttelse i Tvangsarbeid og Tvangstjenester, herunder tigging. (ISBN 978-82-92524-61-9, POD publikasjon 2008/05)
- 32) Global Freedom Center. (Januar 2010). Women: Invisible in Labor and Labor Trafficking. Microsoft Word - WomenandForcedLaborFinal.doc (humantraffickinghotline.org)
- 33) Global Freedom Center. (Januar 2010). Women: Invisible in Labor and Labor Trafficking. Microsoft Word - WomenandForcedLaborFinal.doc (humantraffickinghotline.org)
- 34) Karolien Celie. (2016, 25 november). Labour trafficking, exploitation and violence against 'invisible' women. Labour trafficking, exploitation and violence against 'invisible' women. | Focus on Labour Exploitation (FLEX)
- 35) Karolien Celie. (2016, 25 november). Labour trafficking, exploitation and violence against 'invisible' women. Labour trafficking, exploitation and violence against 'invisible' women. | Focus on Labour Exploitation (FLEX)
- 36) Polaris & National Domestic Workers Alliance. (2019, 1. juli). Human Trafficking at Home. [Human_Trafficking_at_Home_Labor_Trafficking_of_Domestic_Workers.pdf](https://www.polarisproject.org/human-trafficking-at-home-labor-trafficking-of-domestic-workers.pdf) (polarisproject.org)
- 37) UNODC. (Januar 2020). Global Report on Trafficking in Persons 2020. (ISBN: 978-92-1-130411-4). Side 12.
- 38) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (September 2022). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2). Side 5.
- 39) Bufdir. (2017, 29. september). Tvangsekteskap. Tvangsekteskap (bufdir.no)
- 40) Bufdir. (2017, 29. september). Tvangsekteskap. Tvangsekteskap (bufdir.no)
- 41) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (September 2022). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2). Side 8.
- 42) UNODC. (Desember 2018). Global Report on Trafficking in Persons 2018. Booklet 2: Trafficking in persons in the context of armed conflict. (ISBN: 978-92-1-130361-2). Side 10.
- 43) ICAT. (November 2021). Trafficking in persons for the purpose of organ removal. https://humantraffickingsearch.org/wp-content/uploads/2021/12/icat_brief_tip_for_or_final.pdf
- 44) ICAT. (November 2021). Trafficking in persons for the purpose of organ removal. https://humantraffickingsearch.org/wp-content/uploads/2021/12/icat_brief_tip_for_or_final.pdf
- 45) Juan Gonzalez, Ignacio Garjo & Alfonso Sanchez. (2020). Organ Trafficking and Migration: A Bibliometric Analysis of an Untold Story. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(9). doi: 10.3390/ijerph17093204
- 46) Alexis Aronowitz & Elif Isitman. (2013). Trafficking of Human Beings for the Purpose of Organ Removal: Are (International) Legal Instruments Effective Measures to Eradicate the Practice? Groningen Journal of International Law, 1(2). <https://ssrn.com/abstract=2593581>. Side 79.
- 47) Alexis Aronowitz & Elif Isitman. (2013). Trafficking of Human Beings for the Purpose of Organ Removal: Are (International) Legal Instruments Effective Measures to Eradicate the Practice? Groningen Journal of International Law, 1(2). <https://ssrn.com/abstract=2593581>. Side 78.
- 48) Charles Kumolo. (2019, 16. juni). Chilling Human Trafficking Tales: How organ hunters harvest, sell hearts, human eggs. <https://www.vanguardngr.com/2019/06/chilling-human-trafficking-tales-how-organ-hunters-harvest-sell-hearts-human-eggs/>
- 49) WNN editors team. (2011, 13. september). KENYA: Sex-trafficked women and girls also vulnerable to organ trafficking. <https://womensnewsnetwork.net/2011/09/13/kenya-women-girls-organ-traffickin/2/>
- 50) Europol. Trafficking in Human Beings. <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/trafficking-in-human-beings>
- 51) Mennesker til Salg. Mange former for utnyttelse. <https://menneskertilsalgs.no/om-menneskehandel/utnyttelsesformer/>
- 52) ROSA (Reetablering - Oppholdssteder - Sikkerhet - Assistanse). Årsrapport 2021. ROSA_arsrapport_2021_WEB.pdf (rosa-help.no). Om Rosa. (ROSA. Årsrapport 2021). Side 7.
- 53) UNODC. (Januar 2008). An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf Side 3.
- 54) Piotr Bakowski & Sofija Voronova. (Mai 2021). Understanding the EU action against human trafficking. EPRS. (PE 690.616). Side 2.
- 55) ICAT. (September 2017). The Gender Dimensions of Human Trafficking (Utgave 4). <https://icat.un.org/sites/g/files/tmzbd1461/files/publications/icat-ib-04-v.1.pdf>
- 56) The NO Project. Recruiters/Traffickers. <https://www.thenoproject.org/slavery/traffickers/>
- 57) Kyla Baird & Jennifer Connolly. (2021). Recruitment and Entrapment Pathways of Minors into Sex Trafficking in Canada and the United States: A Systematic Review. Trauma, Violence & Abuse, 1(14). DOI: 10.1177/15248380211025241. Side 7
- 58) OHCHR. Trafficking in conflict and humanitarian crisis. <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-trafficking-in-persons/trafficking-conflict-and-humanitarian-crises>
- 59) UNODC. (Desember 2018). Global Report on Trafficking in Persons 2018. Booklet 2: Trafficking in persons in the context of armed conflict. (ISBN: 978-92-1-130361-2). Side 6.
- 60) The Commonwealth Human Rights Initiative, Vanuatu Human Rights Coalition, Homes of Hope Fiji, and Pacificwin. (2021, 16 juli). Increased risks of contemporary forms of slavery for women and girls facing climate change-related disasters in Pacific Island Countries and Territories. https://www.jstor.org/stable/resrep21427.4?seq=2#metadata_info_tab_contents Side 4
- 61) Human Rights Watch. (2022, 29. april). Poland: Trafficking, Exploitation Risks for Refugees. <https://www.hrw.org/news/2022/04/29/poland-trafficking-exploitation-risks-refugees>
- 62) The Commonwealth Human Rights Initiative, Vanuatu Human Rights Coalition, Homes of Hope Fiji, and Pacificwin. (2021, 16 juli). Increased risks of contemporary forms of slavery for women and girls facing climate change-related disasters in Pacific Island Countries and Territories. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-02/Commonwealth-Human-Rights-Initiative.pdf> Side 4
- 63) Mondira Dutta. (2017). Natural Disasters and Vulnerability to Trafficking of Women and Girls in India. European Scientific Journal. <https://core.ac.uk/download/pdf/236411044.pdf> Side 59
- 64) The Commonwealth Human Rights Initiative, Vanuatu Human Rights Coalition, Homes of Hope Fiji, and Pacificwin. (2021, 16 juli). Increased risks of contemporary forms of slavery for women and girls facing climate change-related disasters in Pacific Island Countries and Territories. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-02/Commonwealth-Human-Rights-Initiative.pdf> Side 4
- 65) UNODC. (Januar 2020). Global Report on Trafficking in Persons 2020. (ISBN: 978-92-1-130411-4). Side 15.
- 66) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (September 2022). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2). Side 48.

- 67) Kyla Baird & Jennifer Connolly. (2021). Recruitment and Entrapment Pathways of Minors into Sex Trafficking in Canada and the United States: A Systematic Review. *Trauma, Violence & Abuse*, 1(14). DOI: 10.1177/15248380211025241. Side 6
- 68) Torbjörn Wester. (2022, 19. september). Her passerer menneskehandelens ofre hver dag. Bistandsaktuelt. Her passerer menneskehandelens ofre hver dag. Bistandsaktuelt.no
- 69) UNODC. (Januar 2020). Global Report on Trafficking in Persons 2020. (ISBN: 978-92-1-130411-4). Side 15.
- 70) ICMFD. (2016, 14. januar). New Research: How are the War in Syria and the refugee crisis affecting human trafficking? <https://www.icmpd.org/news/archive/new-research-how-are-the-war-in-syria-and-the-refugee-crisis-affecting-human-trafficking>
- 71) Stop Modern Day Slavery. (2021, 16. juli). Human Trafficking Recruitment Tactics: How Traffickers Lure in Victims. Human Trafficking Recruitment Tactics: How Traffickers Lure in Victims - Stop Modern Day Slavery
- 72) Jessica Barnett. (2021, 11. februar). The Boyfriend Model of Sex Trafficking: The Lure of False Romance. Greenlight Operation. The Boyfriend Model of Sex Trafficking: The Lure of False Romance - Greenlight Operation
- 73) OHCHR. About human rights and trafficking in persons. <https://www.ohchr.org/en/trafficking-in-persons>
- 74) Kyla Baird & Jennifer Connolly. (2021). Recruitment and Entrapment Pathways of Minors into Sex Trafficking in Canada and the United States: A Systematic Review. *Trauma, Violence & Abuse*, 1(14). DOI: 10.1177/15248380211025241. Side 5.
- 75) Charlotte Baarda. (2015). Human trafficking for sexual exploitation from Nigeria into Western Europe: The role of voodoo rituals in the functioning of a criminal network. *European Journal of Criminology*, 13. DOI: 10.1177/1477370815617188. Side 5.
- 76) Sofija Voronova & Anja Radjenovic. (2016). The Gender Dimension of Human Trafficking. Briefing av det Europeiske Parlament 2016:2. (PE 577.950). EPRS. Side 4.
- 77) UN Office of the High Commissioner for Human Rights. (2014). Human Rights and Human Trafficking [Fact Sheet No. 36]. FN. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS36_en.pdf Side 42.
- 78) UNODC. (Desember 2018). Global Report on Trafficking in Persons 2018, Booklet 2: Trafficking in persons in the context of armed conflict. (ISBN: 978-92-1-130361-2). Side 6.
- 79) UNODC. (August, 2022). Conflict in Ukraine: Key Evidence on risks of trafficking in persons and smuggling of migrants https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/Conflict_Ukraine_TIP_2022.pdf
- 80) Collective Liberty. Human Trafficking Victims: Indigenous Women Vulnerabilities. <https://collectiveliberty.org/blog/human-trafficking-indigenous-women-vulnerabilities/>
- 81) Arina Roudometkina & Kim Wakeford. (2018, 15. juni). Trafficking of Indigenous Women and Girls in Canada. Native Women's Association of Canada. <https://www.ourcommons.ca/Content/Committee/421/JUST/Brief/BR10002955/br-external/NativeWomensAssociationOfCanada-e.pdf> Side 3.
- 82) UN. (2022, 22. juni). End violence against indigenous women and girls: UN expert <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/06/end-violence-against-indigenous-women-and-girls-un-expert>
- 83) Arun Kumar Acharya & Manuel R. Barragan Codina. (2012). Poverty and Trafficking of Indigenous Women in Mexico: Some Evidence from Chiapas State. *Journal of Sustainable Society*, 1(3). <https://www.worldscholars.org/index.php/jss/article/view/129/99>
- 84) United States Department of State. (Juni 2014). The Vulnerability of LGBT individuals to Human Trafficking. <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/233940.pdf>
- 85) Ellie Newman-Granger. (2021, 8. desember). Gendered Understanding of Forced Sexual Exploitation. <https://delta87.org/2021/12/gendered-understandings-forced-sexual-exploitation/>
- 86) Saurav Jung Thapa. (2015, 27. november). Gender-based violence: lesbian and transgender women face highest risk but get the least attention. <https://blogs.worldbank.org/voices/gender-based-violence-lesbian-and-transgender-women-face-highest-risk-get-least-attention>
- 87) UN WOMEN. World Conferences on Women. <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/world-conferences-on-women>
- 88) UN, Beijing declaration and Declaration and Platform of Action, adopted at the Fourth World Conference on Women, (1995, 27 October.) [Egen oversettelse av delmål D.3]
- 89) ILO. Forced labour, modern slavery and human trafficking. <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang-en/index.htm>
- 90) ILO, Walk Free, International Organization for Migration. (2022, September). Global Estimates of Modern Slavery - Forced Labour and Forced Marriage (ISBN: 978-92-2-037483-2).
- 91) UN. United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- 92) UN. United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- 93) FNs protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, supplerende til FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 15. November 2000. Artikkel 6(4) og artikkel 10(2).
- 94) United Nations Treaty Collection. (Status as at 26.09.2022). 12. a Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. New York, 15 November 2000. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtmtdsg_no=XXVIII-12-a&chapter=18&clang=en
- 95) ROCG. The difference between signing and ratifying a treaty. <https://elearning.rocg.org.uk/tutorial-7-international-and-regional-human-rights-frameworks/difference>
- 96) Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel ETS nr. 197. (2005). (16-05-2005 nr 41 Multilateral.) Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/2005-05-16-41>
- 97) Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel ETS nr. 197. (2005). (16-05-2005 nr 41 Multilateral.) Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/2005-05-16-41>
- 98) Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel ETS nr. 197. (2005). (16-05-2005 nr 41 Multilateral.) Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/2005-05-16-41>
- 99) Council of Europe. (Status as of 28.09.2022). Chart of signatures and ratifications of Treaty 197. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=197>
- 100) Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel ETS nr. 197. (2005). (16-05-2005 nr 41 Multilateral.) Lovdata. <https://lovdata.no/traktat/2005-05-16-41>
- 101) Europarådet. GRETA. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta>
- 102) Europarådet. GRETA. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta>
- 103) OSCE. Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings (CTHB). <https://www.osce.org/cthb>
- 104) OSCE. (2022, September 8.) OSCE Special Representative visits Norway, calls for new anti-trafficking strategy and improved coordination of victim assistance. <https://www.osce.org/cthb/525510>
- 105) OSCE. (2022, September 8.) OSCE Special Representative visits Norway, calls for new anti-trafficking strategy and improved coordination of victim assistance. <https://www.osce.org/cthb/525510>
- 106) OSCE. (2022, September 8.) OSCE Special Representative visits Norway, calls for new anti-trafficking strategy and improved coordination of victim assistance. <https://www.osce.org/cthb/525510>
- 107) Regjeringen. Utviklingssamarbeid. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/utviklingssamarbeid/id1159/> og Regjeringen. (03.03.2022). 2030-agendaen med bærekraftsmålene. https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/utviklingssamarbeid/bkm_agenda2030/id2510974/
- 108) FN-sambandet. (2022, 16.09.) FNs Bærekraftsmål. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- 109) United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. (2022, 09.03.). Status of ratification Interactive Dashboard (CEDAW). <https://indicators.ohchr.org/>
- 110) United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. (2022, 09.03.). Status of ratification Interactive Dashboard (CEDAW). <https://indicators.ohchr.org/>
- 111) FNs Generalforsamling, Konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner, 18. Desember 1979, De Forente Nasjoner, Treaty Series, vol. 1249, s. 13. Art. 6
- 112) Khartoum Process. Library - Ouagadougou Action Plan. <https://www.khartoumprocess.net/resources/library/reference/67-ouagadougou-action-plan>
- 113) Organisasjonen for afrikansk enhet og Den europeiske union, (22.-23. november 2006). Ouagadougou Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings, Especially Women and Children As adopted by the Ministerial Conference on Migration and Development. https://au.int/sites/default/files/pages/32899-file-3_ouagadougou_action_plan_to_combat_trafficking_en_1.pdf
- 114) OAS. (2019, 30. 12.). IACHR Adopts Inter-American Principles on the Human Rights of All Migrants, Refugees, Stateless Persons, and Victims of Human Trafficking. https://www.oas.org/en/iachr/media_center/PReleases/2019/345.asp
- 115) Inter-American Commission on Human Rights. (7. desember 2019). Inter-American Principles on the human rights of all migrants, refugees, stateless persons and victims of human trafficking (Resolution 04/19). Prinsipp 42 og prinsipp 43. <https://www.oas.org/en/iachr/decisions/pdf/Resolution-4-19-en.pdf>
- 116) Inter-American Commission on Human Rights. (7. desember 2019). Inter-American Principles on the human rights of all migrants, refugees, stateless persons and victims of human trafficking (Resolution 04/19). Prinsipp 42 og prinsipp 43. <https://www.oas.org/en/iachr/decisions/pdf/Resolution-4-19-en.pdf>
- 117) ASEAN. (2015). ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children. <https://asean.org/asean2020/wp-content/uploads/2021/01/ACTIP.pdf>. Artikkel 1
- 118) ASEAN. (2015). ASEAN Plan of Action Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children. <https://asean.org/asean2020/wp-content/uploads/2021/01/APA-FINAL.pdf>. Del I: Introduction.
- 119) Straffeloven. (2009). Lov om straff (LOV-2005-05-20-28.) Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>. §257 og §258.
- 120) Straffeloven. (2009). Lov om straff (LOV-2005-05-20-28.) Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>. §257 og §258.
- 121) ROSA (Reetablering - Oppholdssteder - Sikkerhet - Assistanse.) Årsrapport 2021. http://rosa-help.no/rosa-page-wp/wp-content/uploads/2022/07/ROSA_arsrapport_2021_WEB.pdf, s. 26. (ROSA. Årsrapport 2021)
- 122) Regjeringen. (2016, 01.12.) Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-mot-menneskehandel/id2522342/>
- 123) Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel. (Juni 2022). Rapport fra Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel 2021 (ISBN 978-82-8256-118-1, POD publikasjon 2022/05). S. 10. <https://www.politiet.no/globalassets/03-rad-og-forebygging/menneskehandel/rapport-fra-koordineringsenheten-for-ofre-for-menneskehandel-2021.pdf> (KOM-rapport 2022)
- 124) KOM-rapport 2022, s. 51
- 125) KOM-rapport 2022, s. 51
- 126) ROSA. Årsrapport 2021. Om ROSA
- 127) ROSA. Årsrapport 2021. Om ROSA
- 128) KOM-rapport 2022, s. 87
- 129) ROSA. Årsrapport 2021. Forord
- 130) ROSA. Årsrapport 2021. Forord
- 131) KOM-rapport 2022, s. 20
- 132) Anette Brunovskis og Anne Mette Ødegård. (2022). Grov utnyttning av utenlandske arbeidstakere - Gråsonen mellom det regulære arbeidslivet og menneskehandel. Fafo-rapport 2022:14 (ISBN 978-82-324-0647-0) Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/grov-utnyttning-av-utenlandske-arbeidstakere>. (Fafo-rapport 2022), S. 10 og ROSA årsrapport 2021, s. 7
- 133) ROSA. Årsrapport 2021. S. 4
- 134) KOM-rapport 2022, s. 54-55
- 135) KOM-rapport 2022, s. 25
- 136) KOM-rapport 2022, s. 25-26
- 137) KOM-rapport 2022, s. 26
- 138) KOM-rapport 2022, s. 26
- 139) GRETA-rapport 2022, s. 56
- 140) GRETA-rapport 2022, s. 54
- 141) GRETA-rapport 2022, s. 52
- 142) ROSA. Årsrapport, 2021. S. 29.
- 143) UNODC. (Januar 2020). Global Report on Trafficking in Persons 2020. (ISBN: 978-92-1-130411-4). Side 10.
- 144) Sima Bahous. (2022, 29. juli). Statement: Crisis drive an increase in human trafficking -Here's how we stop it. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2022/07/statement-crises-drive-an-increase-in-human-trafficking-heres-how-we-stop-it>

